

Teoria del context

Codi: 200765

Crèdits: 6 ectes

Matèria: Teoria i Context

Caràcter: Obligatòria

Curs: Tercer

Semestre: Primer

Hores de dedicació: 150 hores

Hores lectives: 55 hores

Hores Autònomes: 95 hores

Coordinador/a: Antonio Ontañón

antonio.ontanon@escolamassana.cat

Idioma: Català, Castellà

—Descripció

Aquesta assignatura pretén fer visibles les relacions entre el context contemporani (en el sentit ampli de la paraula que designa el conjunt de circumstàncies en què es dona un fet) i les creacions culturals. Per tant, aquestes relacions inclouen una certa visió del context social, polític i urbanístic que condiciona la cultura contemporània.

El context implica una idea de teixit i al mateix temps una idea de text. En aquesta assignatura volem descriure i analitzar els principals fils que formen la realitat del context i al mateix temps volem llegir, interpretar allò que els contextos contemporanis ens diuen. Sobretot en el que té relació amb la nostra experiència quotidiana i amb el nostre entorn immediat.

La relació amb l'art i el disseny és doble. D'una banda aquestes disciplines han realitzat en els darrers anys un gir molt marcat cap al context social i polític que volem analitzar, però d'altra banda les característiques d'aquestes creacions contemporànies estan molt influenciades pel context en el qual s'insereixen.

Les principals corrents polítiques i socials de la nostra contemporaneïtat seran estudiades a partir de les conseqüències concretes que produeixen en la realitat i sobretot a partir de les seves contradiccions: tensions, desigualtat, atur, desnonaments, precarització de l'estat del benestar, etc. D'altra banda també analitzarem les noves formes de construcció d'alternatives que ja estan en marxa en el nostre context: des dels nous mitjans de comunicació crítics fins al cooperativisme ecològic, etc.

—Contingut.

L'assignatura es divideix en quatre blocs temàtics.

Primer bloc temàtic: La ciutat i els seus significats.

El camp semàntic de la ciutat compren con a mínim tres grans àmbits: La ciutat com a Polis, la ciutat com a Civitas i la ciutat com a Urbs. La ciutat és el lloc en el que es practica la política. És el lloc de les tensions i els canvis. De les noves propostes. Civitas. Civilització. Cultura. La Ciutat com a lloc de transmissió i de gaudi de la cultura. La cultura com a construcció de la nostra subjectivitat i afirmació dels nostres valors. Urbs. Urbanisme. La ciutat realment construïda. La solidesa del ciment convertit en arquitectura, carrers, cruïlles, calcades i voreres. Urbanització en el seu paradoxal doble sentit actual. Qui vol viure en una "urbanització"? Però sense urbanisme no pot construir-se la ciutat. ¿Quin són els significats de la ciutat? ¿De quina manera es

construeixen? ¿Quina és la relació entre la memòria individual i col·lectiva? ¿És el mateix que la Història? La tensió entre poder polític i memòria col·lectiva. El monument. La jerarquia dels llocs. Neoliberalisme i ciutat. La gentrificació. La “ciutat revanchista”. Policia i espai públic. Pisos buits i gent sense pis. Els desnonaments.

Segon bloc temàtic: El treball humà.

L'atur. L'alienació. El capital com abstracció. L'adoració dels mercats: fe i sacrificis. Les xifres macroeconòmiques. Els paradisos fiscals. La flexibilitat. L'ètica del treball i els crítics. La relació amb la mercaderia. “Ne travaillez jamais” El treball humà vist pels artistes: William Morris, Guy Debord, Joseph Beuys. Joaquim Jordà i la seva visió de la classe obrera. La mecanització pren el comandament. La visió de la filòsofa Hanna Arendt.

Tercer bloc temàtic: L'alimentació.

¿Mengem el que volem? El negoci del menjar. Supermercat versus cooperativa ecològica. Art, disseny i alimentació. Miralda. Matteo Guidi: Cucina in massima sicurezza. El disseny d'aliments de Martí Guixé.

Quart bloc temàtic: la disputa sobre el gènere.

La gran transformació de la subjectivitat. Gènere, sexe, disseny. Els feminismes contemporanis. La crítica de les classificacions tradicionals. Conseqüències socials i legals.

—Objectius formatius

RA.1- Establir una relació entre els fenòmens de l'art i el disseny i els contextos de la cultura urbana local i global.

RA.2- Reconèixer la relació entre història i memòria per poder analitzar l'evolució

dels canvis en l'arquitectura i l'urbanisme de la ciutat.

RA.3- Valorar críticament la ciutat com el Lloc de les creacions artístiques i culturals.

RA.4 - Relacionar i valorar el paper dels mitjans de comunicació en la interpretació dels esdeveniments socials i culturals.

RA.5 - Distingir les maneres en què els fenòmens culturals i artístics poden ser difosos.

RA.6- Valorar críticament la política de la cultura oficial i les formes independents de comunicació.

RA.7 Analitzar i reflexionar sobre el valor de l'art i el disseny en relació amb la societat.

RA.8- Distingir i analitzar els processos de creació artística en relació amb altres fenòmens de la cultura contemporània i com aquests esdevenen a la ciutat.

- RA.9- Identificar els moviments socials de la conjuntura global i analitzar els èxodes i les migracions conseqüents.
- RA.10- Integrar a la metodologia de treball la complexitat disciplinar que es dona al context urbà contemporani.
- RA.11- Enfrontar-se amb eficàcia a les dificultats comunicatives que el context urbà, ple de sorolls, planteja.
- RA.12- Control i agilitat de les noves formes de comunicació i especial atenció a la responsabilitat social en el seu ús.
- RA.13- Aprofundir en la convivència democràtica, en el sentit fort del terme, com a eina i metodologia de treball sobre la contemporaneïtat.
- RA.14- Desenvolupar el sentit crític envers les dades i els documents de tal manera que siguin apreciats en el seu autèntic valor.
- RA.15- Valorar la importància de la veracitat en la informació i la comunicació que fonamenta els nostres judicis.
- RA.16- Valorar la importància del context en el sentit històric en el moment d'aprofundir en les obres del passat.
- RA.17- Aprofundir en l'autonomia personal en el moment d'establir un judici crític en la lectura o el visionat dels documents.

—Metodologia docent i activitats formatives

La metodologia d'aquesta assignatura es basa en la lectura i l'anàlisi de textos i documents audiovisuals que són presentats i debatuts a les classes. El professor planteja una introducció a cada bloc temàtic però és a partir de la presentació i la discussió dels estudiants dels documents proposats que es realitza un aprofundiment en els continguts. D'altra banda, la presència d'experts convidats en cada u dels blocs il·lustra i completa el conjunt dels continguts treballats. De manera evident. Això implica que l'activitat autònoma dels estudiants és fonamental per al desenvolupament de les classes. Les classes estan organitzades en un espai setmanal de tres hores seguides. Normalment, la primera sessió de cada bloc temàtic és impartida pel professor, però les següents sessions tenen un caràcter estrictament de seminari: són els estudiants els que prenen la paraula, exposen els seus arguments i organitzen el debat. El professor, al final de les dues primeres hores fa un resum dels principals arguments exposats. La darrera hora és molt útil per presentar, per part del professor, altres documents que il·lustrin o aprofundeixin en les idees exposades.

Per tant, si fem un petit esquema, les activitats dirigides ocupen la meitat del temps de la classe setmanal (2etcs) (1h. 30m) les activitats supervisades l'altra meitat (2ects) (1h.30m.) i l'activitat autònoma (2ects) també té un paper fonamental (2-3h. Setmanals mínim)

Activitats Dirigides 2 etcs, 27h. RA, RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RA9, RA10, RA11

Activitats Supervisades 2etcs, 27h. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Activitats Autònomes 2etcs, 4h. Set. (18 setmanes per semestre) Total 72h. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

—Avaluació

El sistema d'avaluació d'aquesta assignatura és senzill. Tenim tres criteris fonamentals:

a.-La presencia a la classe i la participació en els debats amb idees interessants. 25% de la nota final.

RA1,RA2,RA3,RA4,RA5,RA6,RA7,RA8,RA9,RA10,RA11

b.-La correcta presentació oral dels continguts dels documents proposats per a la seva discussió. 25% de la nota final RA12, RA13, RA14, RA15, RA16,RA17

c.-La correcta presentació escrita dels treballs que tanquen cada bloc temàtic. 50% de la nota final. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16,RA17

Treballs: un assaig per cada bloc. Els assaigs han de tenir unes característiques de correcció en relació a l'escriptura, les notes i els documents aportats a la classe. Però també es valorarà especialment la capacitat dels estudiants d'experimentar d'una manera creativa amb els aspectes formals de l'escrit (formats, paraules e imatges) i els continguts que es poden interpretar d'una manera poètica.

—Bibliografia

ARGULLOL, R. La razón del mal, Destino Ancora & Delfín, Barcelona, 1993

ARDENNE, P. Un arte contextual, Cendeac, Murcia, 2006

BENEVOLO, L. La ciudad europea, Crítica, Barcelona, 1993

BOURRIAUD, N. Estética relacional, Adriana Hidalgo editora, Buenos Aires, Argentina, 2006

BOYER, M.Ch. The City of Collective Memory. Its historical Imagery and Architectural Entertainments, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1994

BRADBURY, R. Fahrenheit 451, Edhasa, Barcelona, 1991

BUTLER, J. El género en disputa, Paidós, Barcelona, 2004

DEBORD, G. La sociedad del espectáculo, Pre-Textos, Valencia, 2002

DEBORD, G. Comentarios sobre la sociedad del espectáculo, Anagrama, Barcelona, 2003

DEBORD, G. Consideraciones sobre el asesinato de Gérard Lebovici

DORFMAN, A. La muerte y la doncella, Ollero & Ramos, Madrid, 1995

DÖBLIN, A. Berlín Alexanderplatz, Barcelona, Destino, 2002

DOS PASSOS, J. Manhattan transfer, Planeta, Barcelona, 1990

ESQUILO. La Orestíada, trad. Vicente López Soto, Juventud, Barcelona, 1980

FERNÁNDEZ BUEY, F. Utopías e ilusiones naturales, El Viejo Topo, Barcelona, 2007

FERNÁNDEZ BUEY, F. Marx (sin ismos), El Viejo Topo, Barcelona, 1999

FERNÁNDEZ BUEY, F. Leyendo a Gramsci, El Viejo Topo, Barcelona, 2001

FERNÁNDEZ BUEY, F. Por una Universidad democrática, El viejo Topo, 2009

FOLCH, R. "De aceras, cambio y futuro", La Vanguardia, Barcelona, 20 Diciembre 1996

FOSTER, H. El retorno de lo real. La vanguardia a finales de siglo, Akal, Madrid, 2001

HALBWACHS, M. La memoire collective, PUF, París, 1950

KOOLHAS, R. *Delirious New York*, O10 Publishers, Rotterdam, 1994
 LEFEBVRE, H. *La revolución urbana*, Alianza, Madrid, 1972
 LE CORBUSIER. *Principios de Urbanismo*, Ariel, Barcelona, 1989
 LE GOFF, J. *El orden de la memoria. El tiempo como imaginario*, Tecnos, Barcelona, 1991
 ONTAÑÓN, A. *Los significados de la ciudad. Ensayo sobre memoria colectiva y ciudad contemporánea*, Edicions de l'Escola Massana, Barcelona, 2004
 PIEYRE DE MANDIARGUES, A. *Al margen*, Bruguera, Barcelona, 1990
 POSTMAN, N. *Tecnópolis*, Llibres de l'Index, Barcelona, 1994
 PRECIADO, P.B. *Manifiesto contrasexual*, Anagrama, Barcelona, 2002
 RAMIREZ, J.A. *Arte y arquitectura en la época del capitalismo triunfante*, Visor, Madrid, 1992
 SÓFOCLES *Antígona*, Gredos, Madrid, 2002
 VÁZQUEZ MONTALBÁN, M. *Barcelonas*, Empuries, Barcelona, 1990
 VIVAS, E. *El negocio de la comida*, Icaria, Barcelona, 2014

—Programació de l'assignatura

Setmana 1

Presentació assignatura i primer bloc temàtic. Relació context, fets històrics i creació cultural. El context contemporani i la ciutat. Urbs. Civitats. Polis. Els significats de la ciutat. Debat sobre els principals conceptes: Memòria col·lectiva. Poder polític. Monument. Urbanisme. Arquitectura. Grup social. Identitat. Organització simbòlica de la ciutat.

RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RA9, RA10, RA11

Setmana 2

Exposició per part dels estudiants de la primera lectura. *Fahrenheit 451* de Ray Bradbury. Context. Descripció i interpretació. Debat sobre els principals conceptes. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 3

Exposició per part dels estudiants de les tragèdies clàssiques *Antígona* de Sòfocles i l'*Orestíada* d'Esquil. Descripció, interpretació i debat. La Polis. Segle V abans de Crist. Tensió entre el passat mític i el present polític. Memòria dels crims. La cadena de la sang. La resistència contra el poder. La solució dels conflictes. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 4

Exposició per part dels estudiants de la novel·la *Al Margen* d'André Pieyre de Mandiargues i de l'assaig *Barcelonas* de Manuel Vázquez Montalbán. Descripció, interpretació i debat. Barcelona i el barri del Raval el nostre context immediat. Gentrificació, turisme i transformació urbana. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 5

Exposició per part dels estudiants de les novel·les *Manhattan Transfer* de John dos Passos i *Berlin Alexanderplatz* d'Alfred Döblin. Descripció, interpretació i debat. Nova York i Berlin als anys 20. La ciutat com a seducció. La metròpolis com a lloc fascinant però terriblement dur. La pèrdua de les il·lusions. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 6

Lliurament del treball escrit sobre el primer bloc i presentació del segon. El treball humà. Comentari i debat sobre els principals conceptes. L'atur. L'alienació. El capital com abstracció. L'adoració del mercats: fe i sacrificis. Les xifres macroeconòmiques. Els paradisos fiscals. La flexibilitat. L'ètica del treball i els crítics. La relació amb la mercaderia. "Ne travaillez jamais" RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RA9, RA10, RA11

Setmana 7

Exposició per part dels estudiants de la primera lectura. "El treball humà vist pels artistes" La visió del treball a partir de *La condició humana* d'Hanna Arendt RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 8

La visió del cineasta Joaquim Jordà. Visió de fragments dels documentals *Numax presenta* i *Veinte años no son nada*. Debat sobre la classe obrera i la ocupació de les fàbriques. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 9

Lliurament del treball escrit sobre el segon bloc temàtic i presentació del tercer: L'alimentació. Principals conceptes. ¿Mengem el que volem? El negoci del menjar. Supermercat versus cooperativa ecològica. La sobirania alimentària. Fragment del documental *Las espigadoras i el espigador* d'Agnès Varda. Debat. RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RA9, RA10, RA11

Setmana 10

Xerrada de l'experta en alimentació Esther Vivas que presentarà les principals idees exposades al seu llibre: *El negoci de la comida*. Debat RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 11

Xerrada de l'artista Matteo Guidi sobre la cocina de los reclusos en prisiones de máxima Seguridad en Italia y en la cárcel de mujeres Wad-Ras en Barcelona. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 12

Lliurament del treball escrit sobre el tercer bloc temàtic i presentació del quart: La disputa sobre el gènere. Principals conceptes. La gran transformació de la subjectivitat. Gènere, sexe, dissig. Els feminismes contemporanis. La crítica de les classificacions tradicionals. Conseqüències socials i legals. Fragment del film de Pedro Almodóvar *Todo sobre mi madre* RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RA9, RA10, RA11

Setmana 13

Exposició dels estudiants de la lectura sobre el primer capítol del llibre *El gènere en disputa* de Judith Butler. Debat i comparació amb el llibre de Pol B. Preciado *Manifiesto contra sexual* (capítol Cuando Judith Butler descubrió el consolador) RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 14

Fragment del film *Las muertas chiquitas* de Mireia Sallarès. Orgasmes femenins i context. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 15

Valoració del context en les arts i els dissenys contemporanis. Exemples. RA12, RA13, RA14, RA15, RA16, RA17

Setmana 16

Presentació de l'últim escrit i valoració final de l'assignatura. RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6, RA7, RA8, RA9, RA10, RA11

Setmana 17

Notes finals.

—Competències i resultats d'aprenentatge.

Competències específiques

CE02- Demostrar que coneix, comprèn i relaciona els conceptes i les informacions entre les diferents àrees artístiques, científiques i socials.

RA.1- Establir una relació entre els fenòmens de l'art i el disseny i els contextos de la cultura urbana local i global.

RA.2- Reconèixer la relació entre història i memòria per poder analitzar l'evolució dels canvis en l'arquitectura i l'urbanisme de la ciutat.

RA.3- Valorar críticament la ciutat com el lloc de les creacions artístiques i culturals.

RA.4 - Relacionar i valorar el paper dels mitjans de comunicació en la interpretació dels esdeveniments socials i culturals.

RA.5 - Distingir les maneres en què els fenòmens culturals i artístics poden ser difosos.

RA.6- Valorar críticament la política de la cultura oficial i les formes independents de comunicació.

CE07 - Demostrar que coneix, comprèn i interpreta la història de l'art, de l'arquitectura i el disseny i la seva contextualització social, econòmica i cultural.

RA7 Analitzar i reflexionar sobre el valor de l'art i el disseny en relació amb la societat.

CE19 - Diferenciar els valors estètics d'altres valors reconeguts socialment.

RA.8- Distingir i analitzar els processos de creació artística en relació amb altres fenòmens de la cultura contemporània i com aquests esdevenen a la ciutat.

CE22 - Valorar el rol dinàmic de la cultura, la ciència, l'economia i l'ecologia en relació a els valors morals de la societat.

RA.9- Identificar els moviments socials de la conjuntura global i analitzar els èxodes i les migracions conseqüents.

Competències transversals

CT04 - Desenvolupar els coneixements i les habilitats necessàries per participar en treballs d'equip i / o multidisciplinaris, enriquint el treball d'un projecte comú a través de la interacció amb els altres valorant les seves aportacions i els seus punts .

RA.10 - Integrar a la metodologia de treball la complexitat disciplinar que es dona al context urbà contemporani.

CT06 - Comunicar eficaçment. Expressar-se de forma adequada i eficaç tenint en compte el destinatari, el medi i les diferents situacions formals.

Resultat de l'aprenentatge

RA.11- Enfrontar-se amb eficàcia a les dificultats comunicatives que el context urbà, ple de sorolls, planteja.

CT07 - Utilitzar de manera responsable els sistemes de comunicació i informació d'Internet.

RA.12- Control i agilitat de les noves formes de comunicació i especial atenció a la responsabilitat social en el seu ús.

CT08 - Ser responsables dels propis posicionaments ètics i morals considerant, valorant i respectant els dels altres.

RA.13- Aprofundir en la convivència democràtica, en el sentit fort del terme, com a eina i metodologia de treball sobre la contemporaneïtat.

CT12 - Mantenir una actitud favorable cap a l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació, valorant la seva procedència, situant-la en un marc epistemològic i contrastant les seves aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.

RA.14- Desenvolupar el sentit crític envers les dades i els documents de tal manera que siguin apreciats en el seu autèntic valor.

CT13 - Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i la comunicació per a una correcta expressió i formalització d'allò que es vulgui transmetre.

RA.15- Valorar la importància de la veracitat en la informació i la comunicació que fonamenta els nostres judicis.

RA.16- Valorar la importància del context en el sentit històric en el moment d'aprofundir en les obres del passat.

RA.17-Aprofundir en l'autonomia personal en el moment d'establir un judici crític en la lectura o el visionat dels documents.